

Beslut

Härnösands gymnasium
Box 54
871 22 Härnösand

2010-01-28
1 (6)
Dnr 40–2010:1148

Härnösands kommun
871 80 Härnösand

Kvalitetsgranskning av betygssättning i Härnösands gymnasium i Härnösands kommun

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har granskat betygssättningen i historia A, kemi A och svenska B på Härnösands gymnasium i Härnösand.

Av granskningen bedömer Skolinspektionen att skolan uppfyller de krav som ställs på verksamheten gällande det granskade området. De uppgifter/aktiviteter som lärare använder i undervisningen och som ger underlag för bedömningen av elevernas kunskaper är relaterade till kursplanernas mål och betygskriterier och lärarna sammanfattar och värderar olika underlag och bedömningar systematiskt vid betygssättningen. I motiveringen till beslutet beskrivs de styrkor i verksamheten som iakttagits. Skolinspektionen lämnar ärendet utan ytterligare åtgärd

Ansvar för betygssättning

Läraren är den som sätter betyget på avslutad kurs. Läraren kan diskutera med andra lärare, men den lärare som ansvarar för undervisningen vid betygssättningsstillfället är också den som ska sätta betyget. Betygssättning är myndighetsutövning och har rättsverkningar för den enskilda eleven.

Rektor har ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Det innebär att rektor ansvarar för att lärare har, eller genom kompetensutveckling får, erforderliga kunskaper om kursplaner, betygskriterier och övriga författningar och föreskrifter för att kunna sätta betyg på ett rättssäkert och likvärdigt sätt.

Huvudmannen har ett övergripande ansvar för verksamheten. Huvudmannen ansvarar för att rektor och lärare har nödvändiga kunskaper och insikter i de föreskrifter som gäller, och att dessa tillämpas.

Skolinspektionens granskning av betygssättningen i Härnösands gymnasium i Härnösands kommun

Bakgrund

Skolinspektionen genomför under hösten 2010 en kvalitetsgranskning av betygssättningen i trettiofem gymnasieskolor. Granskningen av Härnösands gymnasium i Härnösands kommun ingår i detta projekt. Övergripande iakttagelser och slutsatser

inom området kommer att redovisas i Skolinspektionens kvalitetsgranskningsrapport "Betygssättningen i gymnasieskolan II".

Projektet är ett fortsättningsprojekt och utgår till delar från det föregående projektet "Betygssättning i gymnasieskolan" som granskade om betygssättningen på trettio skolor motsvarade målen i kursplanerna och vilka system skolorna hade för en likvärdig betygssättning.

Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Syfte

Projektets syfte är att granska om rätt betyg sätts i gymnasieskolan. Projektet granskar förutsättningarna för detta genom att studera vilka underlag lärare använder för att bedöma och betygsätta elevernas kunskaper i relation till kursplanernas mål och betygskriterier samt om lärare sammanfattar och värderar olika underlag systematiskt i betygssättningen.

Fokus för denna granskning är betygssättningen i kurserna historia A, kemi A och svenska B. Kvalitetsgranskningen tar sin utgångspunkt i två övergripande frågeställningar, 1.) *är uppgifter/aktiviteter¹ som lärare använder i undervisningen och som ger underlag för bedömning av elevernas kunskaper relaterade till kursplanernas mål och betygskriterier?* och 2.) *sammanfattar och värderar lärare olika underlag och bedömningar systematiskt² vid betygssättningen?*

Tillvägagångssätt

De brister Skolinspektionen identifierar avseende de granskade aspekterna kommuniceras till de granskade skolorna. Men även goda exempel belyses genom att granskningen uppmärksammar gymnasieskolor som bättre än andra lyckas genomföra betygssättningen på ett ändamålsenligt sätt.

De metoder och material som utgör underlaget till beslutet är dokumentanalyser och intervjuer med skolledning, lärare och elever. Dokumenten utgörs av underlag för bedömningar från Härnösands gymnasium som ett urval av lärare i de aktuella kurserna använt i betygssättningen och som skickats in till Skolinspektionen inför besöket. Skolinspektionen besökte Härnösands gymnasium den 28 t.o.m. 29 september 2010.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag (SFS 1985:1100) ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. För elever som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2011 ska 1985 års skollag fortsätta att tillämpas tills dess

¹ Med uppgifter/aktiviteter menas de moment som elever genomför för att visa sina kunskaper inom ramen för de kurser de läser. Det kan exempelvis vara prov, muntliga uppgifter, litteraturredovisningar eller egna arbeten som genomförs med mer eller mindre lärarhjälp enskilt eller i grupp.

² Med systematiskt menas att sammanvägningen inte är slumpvis eller varierar mellan elever. Sammanvägningen görs likadant för alla elever, dvs. på ett likvärdigt sätt. Sammanvägningen överensstämmer dessutom med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan.

att eleverna avslutat sin utbildning. Det innebär att 1985 års skollag är utgångspunkten för Skolinspektionens granskning.

Den juridiska grunden för Skolinspektionens bedömningar av betygssättningen i Härnösands gymnasium utgörs av: 1 kap. 2 § 1985 års skollag, 7 kap. 4 § gymnasieförordningen (SFS 1992:394), 1994 års läroplan för de frivilliga, 2.5 Bedömning och betyg, Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2000:134) om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan och de delar av kursplanerna för historia A, kemi A och svenska B som rör betygssättning. Företrädare för skolan har beretts möjlighet att ge synpunkter på sakinnehållet som ligger till grund för kvalitetsgranskningens beslut.

Beskrivning av skolan

Härnösands gymnasium är en enhet under kommunens barn- och utbildningsförvaltning, med dess politiska nämnd som ytterst ansvarig för verksamheten. Cirka 920 elever studerar vid skolan. Verksamheten bedrivs i flera olika lokaler, men till största delen i tre huvudbyggnader som ligger i nära anslutning till varandra i centrala Härnösand. Verksamheten är organiserad i två rektorsområden, ett för högskoleförberedande program och ett för yrkesförberedande program. Två rektorer är ansvariga för var sitt rektorsområde. I övrigt består personalen av cirka 120 personer. Skolan erbjuder utbildning på tio nationella program, ett specialutformat program och på individuella program inklusive introduktionskursen för nyanlända elever, IVIK. Härnösands gymnasium har också av Skolverket utsetts till försöksskola för den riksrekryterande spetskompetensutbildning i biomedicin som bedrivs inom det naturvetenskapliga programmet.

Motivering till beslutet

Lärares underlag för bedömning och betygssättning.

Betyget uttrycker i vad mån den enskilda eleven har uppnått de kunskapsmål som uttrycks i kursplanen för respektive kurs och som definieras som betygskriterier. Dessa mål och betygskriterier ska ligga till grund för elevernas betyg. Se vidare i bilagan. Under det här frågeområdet har tre aspekter granskats: 1.) ger de uppgifter/aktiviteter som elever förväntas genomföra under kursen och som ligger till grund för bedömning och betygssättning elever möjlighet att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanens mål och betygskriterier, 2.) ställer lärare krav som helt saknar stöd i kursplanens mål och betygskriterier och 3.) överensstämmer de kunskapskrav som lärare ställer för olika betyg med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna.

Ges eleverna möjlighet att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanens mål och betygskriterier?

Skolinspektionen bedömer att lärare i historia A, kemi A och svenska B har gett eleverna möjlighet att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av respektive kursplans mål och betygskriterier.

Intervjuer med lärare och elever samt de underlag som Skolinspektionen tagit del av visar att lärarna i de kurser som granskats får ett brett och varierat underlag för sina bedömningar. Eleverna framhåller att de genom varierade arbetssätt och redovisningsmodeller får möjlighet att visa sina kunskaper och förmågor på olika sätt. För samtliga granskade kurser gäller också att det underlag Skolinspektionen tagit del av har ett innehåll och utformning som motsvara kursplanernas betygskriterier. Av lärarnas instruktioner till uppgifter/aktiviteter framgår vilka kunskaper och förmågor som eleverna förväntas visa upp.

I historia A har eleverna getts möjligheter att visa upp sin förmåga att använda epokbegrepp, ge bakgrund och sammanhang, klarlägga förutsättningar och drivkrafter samt göra jämförelser mellan företeelser då och nu. Elever har också erbjudits arbetsuppgifter som speglar förmågan att beskriva och formulera tankar samt utgå från och förhålla sig till källor.

I intervjuer menar flera av lärarna att det är viktigt att eleverna vet vad som krävs för att de ska ges möjlighet att visa sina kunskaper och förmågor i relation till kursplanernas mål och betygskriterier. Lärarna ger också eleverna beskrivningar av vilka kvaliteter som betygssstegen motsvarar i de olika delmomenten i ämnet. När momentet startar exemplifieras dessa kvaliteter för just det momentet.

I svenska B använder sig lärarna av bedömningsmatriser som har god överensstämmelse med betygskriterierna. Eleverna har bland annat sammanställt material i form av inlämningsuppgifter, förmedlat tankar, utrett och argumenterat muntligt och skriftligt. Skolinspektionen bedömer att elevernas resultat på dessa aktiviteter/uppgifter har gett respektive lärare de underlag som krävs för att kunna betygssätta eleverna i förhållande till respektive kursplans mål och betygskriterier.

I kemi A går lärarna vid kursstart igenom kursmål och betygskriterier. Intervjuer med lärare och elever visar att elever har getts möjlighet att visa kunskaper om bland annat grundämnen, kemiska föreningar, reaktioner, stökiometriska beräkningar, syror, baser och pH. Elever har också utifrån handledning genomfört flera laborationer.

Under kursens genomförande markerar läraren vilken betygsnivå en viss uppgift motsvarar. Vid samtliga samtal framkommer att lärarna ger eleverna möjligheter att visa sina kunskaper på flera olika sätt. De underlag som skolinspektionen tagit del av visar en god överensstämmelse i förhållande till kursplan och betygskriterier.

Ställs andra krav för betyg som inte framgår av kursplanens mål och betygskriterier?

Skolinspektionen bedömer att lärare i historia A, kemi A och svenska B inte ställer andra krav för betyg än de som framgår av respektive kursplans mål och betygskriterier.

I varken dokumentanalyser eller intervjuer med lärarna och elever framkommer någon information som indikerar att lärare i historia A, svenska B eller kemi A ställer andra krav för betyg än vad som framgår av kursplanernas mål och betygskriterier.

Överensstämmer de kunskapskrav som ställs på de aktiviteter/uppgifter som bedöms och betygssätts med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna?

Skolinspektionen bedömer att de kunskapskrav lärare historia A, svenska B och kemi A ställer överensstämmer med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna.

Rektorn och lärarna i de granskade kurserna har kunskap om och använder de föreskrifter som finns avseende bedömning och betygssättning. Skolinspektionen bedömer utifrån de underlag som skolan redovisat samt samtal med elever, lärare och rektor att de aktiviteter/uppgifter som redovisats inom de granskade kurserna bedöms och betygssätts utifrån kursplanernas betygskriterier för de olika betygsnivåerna. Lärarnas värderingar av elevernas kunskaper stämmer väl överens med de föreskrifter som finns på området. Samtliga lärare är också nogga med att framhålla att det inte är proven som betygssätts utan vad eleverna faktiskt kan i de olika ämnena. Intervjuerna med eleverna visar också att de känner till att kursplanens olika betygskriterier för de olika ämnena och hur de bedöms i prov och uppgifter/aktiviteter i förhållande till betygskriterierna.

Lärares sammanfattningar och värderingar av olika underlag

Läraren ska vid betygssättningen använda all tillgänglig information, göra en allsidig bedömning och beakta även sådana kunskaper som eleven tillägnat sig utanför undervisningen. För betyget G ska en elev ha kunskaper för samtliga betygskriterier för G, medan för betygen VG och MVG kan väl utvecklad förmåga avseende något eller några betygskriterier väga upp brister i ett eller ett par andra betygskriterier. Betygsättningen ska vara likvärdig. Se vidare i bilagan. Under det här frågeområdet har granskats huruvida lärare vid betygssättningen sammanfattar och värderar olika underlag på ett likvärdigt sätt samt om detta görs i enlighet med föreskrifter om hur betygskriterierna ska tillämpas vid betygssättningen.

Sammanfattar och värderar lärare olika underlag på ett likvärdigt sätt vid betygssättningen?

Skolinspektionen bedömer att betyg i historia A, kemi A och svenska B sätts utifrån en likvärdig, allsidig och saklig värdering.

Den information som Skolinspektionen har haft tillgång till indikerar inget annat än att lärare i historia A, kemi A och svenska B vid betygssättningen gör en allsidig, saklig, personneutral och likvärdig sammanfattande värdering av den information om elevens kunskaper och förmågor som läraren har haft tillgång till. Av dokument och intervjuer framgår att lärare har haft tillgång till ett varierat och brett urval av informationer om elevernas kunskaper och förmågor, till exempel resultat på prov, inlämningsuppgifter

och laborationer. Flera av lärarna har dessutom haft tillgång till egna anteckningar om elevernas prestationer som förts under kursens gång. I de fall läraren uppfattar sammanvägningen som svår gör läraren ofta en förnyad analys av elevens resultat.

Skolinspektionen vill däremot peka på att i de granskade kurserna finns en viss samverkan mellan lärarna inom de respektive ämnena. Exempelvis samrättas de nationella proven i Svenska B. I kemi A förekommer också samrättning. En av skolans kemilärare ingår i Umeå universitets projekt att utveckla en nationell provbank för ämnet kemi. Inom ramen för projektet förs diskussioner kring bedömning och betygssättning. Två av lärarna i historia har ett nära samarbete i konstruktion av arbetsuppgifter och prov. Diskussioner kring rättning förs också. Den samlade bilden är dock att det inte sker någon organiserad samverkan kring dessa frågor, varken på skolan eller med andra skolor.

Sammanfattar och värderar lärare olika underlag i enlighet med Skolverkets föreskrifter om "tillämpningen av betygsriterier i gymnasieskolan"?

Skolinspektionen bedömer att betyg i historia A, kemi A och svenska B sätts enligt Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygsriterier i gymnasieskolan.

Enligt Skolverkets föreskrifter om tillämpning av betygsriterier i gymnasieskolan ska en elev ha kunskaper för samtliga betygsriterier för betygsnivån G för att få det betyget. Undantag får endast göras i enstaka fall och då motiveras med särskilda skäl, som exempelvis funktionshinder eller andra personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för eleven att uppfylla kraven för ett visst kriterium. Skolinspektionens granskning kan inte påvisa något annat än att lärarna i historia A, kemi A och svenska B följer Skolverkets föreskrifter om tillämpning av betygsriterierna.

I ärendets slutliga handläggning har Sten Svanholm deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Annette Nybom
Avdelningschef

Kristian Hansson
Undervisningsråd

Bilaga

Författningsstöd och bedömningskriterier

Författningsstöd och bedömningskriterier

Skolinspektionens granskning av betygssättning i gymnasieskolan (II)

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag (SFS 1985:1100) ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. För elever som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2011 ska 1985 års skollag fortsätta att tillämpas tills dess att eleverna avslutat sin utbildning. Det innebär att 1985 års skollag under dessa perioder är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning.

De bedömningspunkter som ingår i granskningen bedöms med utgångspunkt i följande:

Är uppgifter/aktiviteter³ som lärare använder i undervisningen och som ger underlag för bedömning av elevernas kunskaper relaterade till kursplanernas mål och betygskriterier?

- Ges eleverna möjlighet att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanens mål och betygskriterier?
- Ställs andra krav för betyg som inte framgår av kursplanens mål och betygskriterier?
- Överensstämmer de kunskapskrav som ställs för olika betyg med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna?

Enligt 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna (SKOLFS 1994:2, nedan kallad Lpf 94), 2.5 Bedömning och betyg, uttrycker betyget i vad mån den enskilda eleven har uppnått de kunskapsmål som uttrycks i kursplanen för respektive kurs och som definieras som betygskriterier. I 7 kap. 4§ gymnasieförordningen (SFS 1992:394) står "Det skall finnas betygskriterier för alla kurser som får förekomma i gymnasieskolan /.../ Vid betygssättningen skall läraren använda dessa betygskriterier.

Bedömningen i dessa avsnitt grundar sig på att de uppgifter/aktiviteter som elever förväntas genomföra och som ger underlag för bedömning och betygssättning relaterar till kursplanens mål och betygskriterier och inget därutöver. Bedömningen grundar sig också på om de kunskapskrav som ställs på enskilda elever överensstämmer med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna. Det innebär att kunskapskraven för en viss betygsnivå inte påtagligt avviker från betygskriterierna för just den betygsnivån.

³ Med uppgifter/aktiviteter menas de moment som elever genomför för att visa sina kunskaper inom ramen för de kurser de läser. Det kan exempelvis vara prov, muntliga uppgifter, litteraturredovisningar eller egna arbeten som genomförs med mer eller mindre lärarhjälp enskilt eller i grupp.

Sammanfattar och värderar lärare olika underlag och bedömningar systematiskt⁴ vid betygssättningen?

- Sammanfattar och värderar lärare olika underlag på ett likvärdigt sätt vid betygssättningen?
- Sammanfattar och värderar lärare olika underlag i enlighet med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan?

1 kap. 2§ första stycket i skollagen anger att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig. Enligt Lpf 94, 2.5, Bedömning och betyg, ska läraren vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen, beakta även sådana kunskaper som en elev tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen samt göra en allsidig bedömning av kunskaperna och därvid beakta hela kursen.

I 7 kap. 4§ gymnasieförordningen står att Statens skolverk får meddela föreskrifter om betygskriterier för andra kurser än lokala kurser och för projektarbete. Enligt Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2000:134) om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan ska en elev ha kunskaper för samtliga betygskriterier för betygsnivån Godkänt (G) för att få det betyget. För betygen Väl godkänt (VG) och Mycket väl godkänt (MVG) kan väl utvecklad förmåga avseende något eller några betygskriterier väga upp brister i ett eller ett par andra betygskriterier. För samtliga betygsnivåer gäller att läraren kan bortse från enstaka betygskriterier om särskilda skäl föreligger, som exempelvis funktionshinder eller andra personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för eleven att uppfylla kraven för ett visst kriterium.

Bedömningen i dessa avsnitt grundar sig på om lärares sammanfattande värderingar är likvärdiga, att tillgänglig information utnyttjas och sammanvägningen till ett betyg är allsidig, saklig och personneutral. Det innebär att sammanvägningen inte är slumpvis och/eller varierar mellan elever på oklara grunder. Bedömningen avser också huruvida lärare sammanfattar och värderar olika underlag vid betygssättningen i enlighet med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan. Det innebär att undantag endast görs vid enstaka fall och motiveras av särskilda skäl.

⁴ Med systematiskt menas att sammanvägningen inte är slumpvis eller varierar mellan elever. Sammanvägningen görs likadant för alla elever, dvs. på ett likvärdigt sätt. Sammanvägningen överensstämmer dessutom med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan.